

Betyárok a magyar kártyán 6.

**„Az volt a hibájuk, hogy nem álltak sorba, szolgálni császárt
Majlandba, Tirolba...”**

Mészáros Pali

A somogyi betyár Mészáros Pali életéről keveset tudunk [\[1\]](#). 1810 körül született, eredeti neve Nagy Pál volt. Az 1848-as szabadságharcban lovászként szolgált egy huszártiszttal mellett, majd a komáromi kapitulációt követően hazatért Somogyba. 1850-ben Szekszárdon besorozták a császári seregbe, de Dunaföldvárnál megszökött. Egy évre rá újra besorozták az Ernő-féle gyalogezredbe, de innen is meglépett és betyárbandát alapított, tagjai 26-40 év közötti férfiak, hét társa közül három zsidó volt. Leginkább a szigetvári járásban tartózkodtak, amit nyilván erősített, hogy a tótszentgyörgyi csárdás felesége volt Mészáros Pali szeretője. A banda meglehetősen kegyetlenkedéseiről vált hírhedté, Somogyban, Baranyában, Zalában és Szlavóniában követték el bűntetteiket. Liszón például egy kondást vertek meg alaposan, később a szompácspusztai bérlőt ütötték agyon. 1858-ban Alsólendván berontottak Kálivoda József kereskedő házába, ahol aznap disznóölés zajlott, s a kereskedő éppen barátaival kártyázott. A faluban félreverték a harangot, a menekülő bandatagok közül valaki egy baltával úgy hátba vágta a házigazdát, hogy hamarosan belehalt sérüléseibe, ráadásul az odasiető rendőrt is lelőtték. A banda ezután Szlavóniába menekült.

Az ez évből származó leírás szerint Mészáros Pali „magas, negyven év körüli férfi, kerek ábrázatú, barna hajjal, kis szakállal. Prémes, sötétkék dolmányt hordott, fekete kalppaggal” (Szentesi Zöldi 2009: 77). Hamarosan visszatért Somogyba, de bűnei miatt az őt üldöző katonaság elől folyamatosan menekülnie kellett. 1860-ban, a pandúrokkal vívott ütközet során agyonlőtték, sírja a visnyeszéplaki szőlők közelében ma is megtalálható. A nép ma Palitemetőnek hívja, sírkeresztjén az alábbi felirat olvasható:
„A vármegye katonája, lába nyomát sokat járta. Nagy Pál, akit megölt a pipaszár”.

A sírfelirat magyarázatra szorul.

Több szemtanú is híven állította, hogy látta a betyárt, mikor meglőtték, de nem sebesült meg „
*A nép babonás hiedelme szerint Mészáros Palit a puszkagolyó nem fogta, azért pipaszárral
lőtték agyon. De milyen pipaszárral? Olyannal, amelyet 7 éves sürgő (sörgye) juhar bokorról
metszettek le s 7 évig használták, mint pipaszárat. Ezt a titkot Mészáros egyik komája is tudta,*

ki később pandurnak állt be s szerevezve ily pipaszárat, mint a közbiztonság őre lőtte le Mészároost. Ezzel szokták a boszorkányokat is agyonlőni, mert nekik sem árt a puska golyó” (Gönczi 1944: 265—269). Sírját ma is gondozzák, kedvelt turisztikai látványossággá vált, sőt Visnye község címerében is a szabadságharcos katonából betyárrá lett Mészáros Pali látható

[\[2\]](#)

.

Irodalom:

GÖNCZI Ferenc

1944 *A somogyi betyárvilág*. Kaposvár

SZENTESI ZÖLDI László

2009 *Nagy magyar betyárkönyv*. Somorja, Méry Ratio Kiadó.

[\[1\]](#) A címben szereplő idézet Simon István: *Betyárok csárdája* című verséből való.

[\[2\]](#) Ezüst háromszögpajzsban zöld halmon álló, kék öltözetű, barna fővegű, hajú, barna bőróves, fekete csizmás betyár, jobbával a tusával talajra helyezett puskájára támaszkodik, baljában barnanyelű, fekete vasú fokosát maga előtt tartja. A pajzsalakot a pajzs felső sarkaiban egy-egy jobbra felfelé szálló, barna színű, stilizált harismadár kíséri. A zöld halom közepén ötszirmú ezüstrózsa.